

Remissvar

Förslag till föreskrifter om anmälningspliktiga verksamheter

SveMin, föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige, och Industriarbetsgivarna, arbetsgivarorganisationen för bland annat stål-, metall- och gruvindustri, har getts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerade förslag till föreskrifter och vägledning. Synpunkterna i detta remissvar har tagits fram i samverkan med gruvföretagen.

Generella synpunkter

SveMin och Industriarbetsgivarna ser givetvis positivt på att arbetsmiljön och förutsättningarna för arbetsmiljöarbetet förbättras och att risken för exponering av radon minskar. Med tanke på att de nya föreskrifterna rör alla arbetsplatser överallt i hela landet är det viktigt att det finns praktiska möjligheter för företagen att uppnå eftersträvarande resultat. Det uppnår företagen främst genom information och kommunikation. Därför anser vi att det är av stor vikt att SSM genomför informationskampanjer för att uppmärksamma företagen om de nya föreskrifterna innan de träder ikraft.

För våra medlemsföretag har alltid Arbetsmiljöverket (AV) varit den myndighet som reglerar arbetsmiljöreglerna och genomför arbetsmiljötillsyn på arbetsplatserna. I AV:s föreskrifter finns redan reglerat om radon i föreskrifterna om hygieniska gränsvärden (AFS 2015:7), något som våra medlemmar är väl medvetna om. Att dela upp tillsynsansvaret för radon på arbetsplatser mellan två myndigheter ser vi som olyckligt och otydligt för företagen, vi anser att AV är den myndigheten som fortsatt ska ha ansvaret för arbetsmiljöreglerna om radon.

Flera av våra medlemmars verksamheter kommer att beröras av de nya reglerna men den exakta omfattningen är svår att förutse. För framför allt gruvindustrin, där det är en kraftig sänkning av gränsvärdet som kommer att genomföras, behövs bättre underlag i form av kartläggning av personmätning av radon. Det är viktigt att det tydligt framgår hur referensvärden får tas fram genom beräkningar eller mätningar. Det bör vidare framgå att utrymmen inom en verksamhet där personer inte vistas, ej ska behöva mätas eller vidtas åtgärder för.

Varje arbetsgivare är ansvarig för den egna personalens radonexponeringar. Även om arbetsgivaren åtgärdar de för höga halter av radon kvarstår de svårigheter med personalomsättning då ny personals eventuella exponeringar inte finns registrerat. Arbetstagare har inga skyldigheter att uppvisa dokumentation för tidigare

eventuell exponering vid en nyanställning. I föreskrifterna bör medarbetarens egna ansvar framgå. Det egna ansvaret vid tex rökning bör också framgå. På SSM:s hemsida står om sambandet mellan radon och rökning, där sannolikheten att drabbas av lungcancer vid förhöjda radonhalter är 25 gånger högre för den som röker jämfört med den som inte röker.

Många av medlemsföretagen anser att arbetet med radonmätning och -tolkning är svårt. SveMin och Industriarbetsgivarna önskar att SSM verkar för att ta fram utbildningsmaterial och kurser angående radonmätningar i arbetslivet, där radonmätning, tolkning och beräkning av radonhalter och radonexponering samt arbete med optimering ingår.

Om konsekvensutredningen

Ansvar

I konsekvensutredningen klargör SSM att föreskrifterna riktar sig mot arbetsgivaren. Att det är arbetsgivarens ansvar att se till att reglerna efterlevs. SSM skriver i samma konsekvensutredning om verksamhetsansvariga, verksamhetsutövare, ansvariga för arbetsplatser samt om driftsansvariga. På flera av våra medlemsföretag är detta inte detsamma som arbetsgivare. Vidare kan en och samma verksamhet, arbetsplats och lokal inhysa flera olika arbetsgivare. Det är av yttersta vikt att tydligt definiera vem som har ansvar att efterleva kraven för radonmätning och anmälningsplikt och sedan genomgående använda samma begrepp för detta.

För de verksamheter vars arbetsplatser har utrymmen där ingen normalt vistas, finns ingen tydlighet i föreskrifterna om att på dessa ställen slippa mäta.

Anmälningskravet

Föreskrifterna gäller anmälningsplikt när radonhalten överstiger 200 Bq/m³ efter att rimliga åtgärder genomförts för att sänka värdet. Varken i föreskriften, vägledningen eller konsekvensutredningen framgår vad rimliga åtgärder innebär, det framgår heller inte hur lång åtgärdstiden får vara innan anmälningsplikten gäller. Vi föreslår ett förtydligande om detta i vägledningen.

Kostnad för anmälningsavgift

I kapitel 6.2.3 föreslås en anmälningsavgift á 500 kr per anmälan av verksamhet där årsmedelvärdet radon överstiger 200 Bq/m³.

En avgift på 500 kr kan anses vara rimlig, dock går det inte att utläsa ur förslaget eller konsekvensutredningen hur SSM kommit fram till denna avgift och var lagstödet finns för detta i avgiftsförordningen.

I samma kapitel 6.2.3 framgår att verksamheter under jord, dvs gruvor, kan behöva betala en årlig tillsynsavgift på 30 000 kr då en stor del av SSM:s tillsynsarbete kommer riktas mot dem. Vi ifrågasätter skälet till varför just gruvindustrin ska ha en högre avgift. Vi kan inte se att de skäl som angivits bl.a. kostnad för resor skulle utgöra grund för avgift när SSM har som uppdrag att utöva tillsyn. Det är orimligt att företagen ska behöva betala så pass hög avgift för en myndighets utlägg. Det bör framgå i förslaget var lagstöd för detta finns.

Kapitel 6.5 beskriver konsekvenser för myndigheten. Här finns bland annat upptaget kostnader som konsekvens av tillsynsuppdraget. Vi anser att alla eventuella kostnader för myndighetens anmälningshantering och tillsynsuppdrag ska läggas under detta kapitel.

Specifika synpunkter

SSM tydliggör att det är arbetsgivaren som har ansvaret för sina medarbetares arbetsmiljö och hälsa. Detta harmoniserar med Arbetsmiljölagen. Dock kommer andra ansvarsbegrepp in i föreskrifts- och vägledningstexten såsom den som råder över arbetsstället och verksamhetsansvarig. För att vara tydlig och lätt att förstå bör ett begrepp användas alternativt tidligt definiera de olika begreppen.

12 Kapitel 1 §

Tydliggör i 1 § andra stycket att "detta kapitel" gäller kapitel 12 Särskilda bestämmelser om radon på arbetsplatser och att bestämmelserna är paragrafer.

Tredje stycket i 1 § som hänvisar till 2 kap. Tydliggör att det är Kapitel 2. Gemensamma bestämmelser (vägledning) som det hänvisas till.

Vägledningen vore enklare att förstå om denna behandlade en paragraf i taget, 1 § för sig och 2 § för sig.

Ett förtydligande i vägledningen om vilken myndighet som blir tillsynsmyndighet om den 1 § träder ikraft, dvs om radonhalten överskrider referensnivån.

12 Kapitel 2 §

Definiera verksamheter. Förtydliga "tillfälligt", både när radonhalten förväntas överstiga mer än tillfälligt och om arbetstagare vistas i miljö mer än tillfälligt.

Förtydliga när 2 § träder in, dvs om radonhalten sänks under referensnivån, vilken myndighet företaget ska vända sig till. Tydliggör i vägledning vad arbetsgivaren ska göra. Krävs det fortsatt övervakning, för det faktum att framtida radonhalter kan överskrida referensnivån?

12 Kapitel 3 §

I gruvverksamheter, fasta driftställen, anser SveMin och Industriarbetsgivarna att arbetsgivare till entreprenörer, inhyrda och motsvarande inte behöver mäta radonhalter. I dessa verksamheter finns ett samordningsansvar enligt arbetsmiljölagen. Den samordningsansvarige säkerställer att andra arbetsgivare får ta del av radonmätningar och rapporter.

Konsekvenserna av att mäta radon vart tionde år kommer att medföra extra resurser och kostnader för våra medlemsföretag som har stora verksamheter med många arbetsplatser. Vi ifrågasätter rimligheten med denna mätfrekvens då SSM själva påpekar att radonhalterna kan förändras vid nya förhållanden, till exempel sättningar i byggnader. Om inga nya förhållanden tillkommit utan är densamma bör mätfrekvensen vara längre än tio år.

Begreppet "inreda berggrum" kräver ett förtydligande. Detta är viktigt vid bedömning av exponering, och vid jämförelsen mot de två gränsvärden för personer som arbetar under jord: underjordsarbete gränsvärde 2,1 MBq/m³ och underjordsarbete gränsvärde 0,72 MBq/m³

Definiera hur långt tillfälligt är vid tillfälligt arbete.

12 Kapitel 4-5 §§

Tydliggör vem som bär ansvaret att mäta radonhalten och anmäla till SSM. I 3 § skriver SSM om verksamhet, i 4 § ligger ansvaret hos den som råder över arbetsstället och i 5 § är den som råder över arbetsstället ansvarig för samordningen. I vägledningen står att arbetsgivaren har ansvar för personalen och dess radonexponering.

12 Kapitel 6 §

Vi anser att det är bra att Strålsäkerhetsmyndigheten gör det möjligt för medlemsföretagen att mäta eller beräkna radonhalten på individ- eller gruppnivå.

Det behövs en tydlig vägledning som beskriver hur man ska tolka föreskrifterna när det gäller beräkning av gränsvärden för att säkerställa att gränsvärdet ej överskrids. Metodstöd för beräkningar kommer att behövas för arbetsgivarna. Då det är två myndigheter är utför tillsyn för radon (SSM och AV) är det viktigt för arbetsgivare att veta vilken myndighet som är ansvarig i de olika reglerna och hur dessa samverkar.

12 Kapitel 7 §

SveMin önskar ett förtydligande om att det är byggnader som bör mäta radon under eldningssäsong. För underjordsgruvor råder omvända förhållanden. Under eldningssäsong, perioden 1 oktober till 30 april, har gruvorna låga radonhalter.

12 Kapitel 8 §

-

12 Kapitel 9 §

9 § med tillhörande vägledning saknar en koppling till 4 § där en anmälan skall göras om det finns arbetstagare som riskerar överskrida den årliga radonexponering på 0,72 MBq/m³. 9 § ställer krav på att arbetsgivaren ska identifiera arbetstagare som riskerar överskrida 0,72 MBq/m³. Paragrafen ställer inte krav på att arbetsgivaren ska informera den som råder över arbetsstället/samordningsansvarige om sina arbetstagare som riskerar överskrida 0,72 MBq/m³. Enligt 4 § ska den som råder över arbetsstället rapportera in om radonexponeringen riskerar överskrida 0,72 MBq/m³. Det saknas vägledning hur en arbetsgivare ska tillförskaffa sig kunskap om hur man ska identifiera arbetstagare som riskerar överskrida 0,72 MBq/m³.

Viktigt är att Strålsäkerhetsmyndigheten tar i beaktning att en arbetsgivare kan utföra uppdrag inom olika arbetsställen under en tolv månaders period.

Vägledningen bör ge information om tillvägagångssättet för en arbetsgivare, som inte ansvarar eller äger en fastighet/byggnad/arbetsplats, att bedöma om referensnivån överskrids.

12 Kapitel 10 §

Otydligt ansvarsförhållande när "verksamheter" ska ha dokumenterade rutiner. Definiera verksamheter.

12 Kapitel 11 §

I vägledning bör det framgå hur man ska hantera personuppgifter, mätdata, arkiveringsmetoder samt hur dessa uppgifter på ett korrekt sätt kan överföras till en ny arbetsgivare enligt 16 §.

12 Kapitel 12 §

Tydliggör när 12 § den träder in. Paragrafen är svårtolkad då 12 § refererar till 11 §, som i sin tur refererar till 9 §. Behöver radonexponeringen mätas även om verksamheten ligger under referensvärdet (eller endast tillfälligt överskrider detta)?

12 Kapitel 13 §

Tydliggör när 13 § den träder ikraft. Paragrafen är svårtolkad då 13 § refererar till 11 §, som i sin tur refererar till 9 §.

Vidare används begreppet verksamhetsutövaren i vägledningen. Definiera verksamhetsutövaren.

12 Kapitel 14 §

Förtydligande krävs avseende anmälan vid överskridande av hygieniskt gränsvärde, vem som ansvarar för att anmäla.

Det finns risk för dubbelrapportering om händelser bedöms som "allvarligt tillbud" i enlighet med arbetsmiljölagen och då ska anmälas till Arbetsmiljöverket.

I enlighet med att det ska vara lätt att göra rätt föreslår SveMin och Industriarbetsgivarna att överskridande av gränsvärden rapporteras till Arbetsmiljöverket, då detta är ett tillbud som rör arbetsmiljön. Våra företag har inarbetade rutiner för att anmäla arbetsmiljötilbud och -olyckor till Arbetsmiljöverket. Mellan Arbetsmiljöverket och SSM bör det upprättas ett system som för över informationen om anmälan till SSM. Jämför Arbetsmiljöverkets samverkan med Elsäkerhetsverket; vid allvarligt ertillbud eller elolycka rapporterar företagen till Arbetsmiljöverket som via uppbyggda system vidarebefordrar anmälan till Elsäkerhetsverket.

12 Kapitel 15 §

Vi ifrågasätter hur arkivering av arbetstagares mätdata och radonexponeringar säkerställs. Datasystem som kan hantera den mängd mätdata som våra medlemsföretag kan komma att hantera finns inte i företagen idag. Vi ser svårigheter med de företag som upphör, går i konkurs och dylikt.

12 Kapitel 16 §

Klargör och förtydliga var lagstödet finns i personuppgiftslagen vid inhämtandet av radonexponeringsregister från tidigare arbetsgivare. En ny dataskyddsförordning träder ikraft 2018 kommer att ersätta personuppgiftslagen. Enligt datainspektionen kommer den nya dataskyddsförordningen att medföra stora förändringar för de som behandlar personuppgifter.

Risker vi ser med 16 §:

- Arbetstagare kan "diskrimineras". Den enskilde arbetstagaren som har en högre radonexponering under kalenderåret utesluts från rekryteringen och får därmed inte en anställning.
- Arbetstagare vågar inte eller låter bli att bära sin radondosimeter på sig när de är underjord och arbetar.
- Kostnadsbördan kan bli mycket stor för ett litet företag med få anställda som är specialiserade att utföra ett specifika arbeten under jord. De får svårigheter med omplaceringar av medarbetare som riskerar överskrida den årliga radonexponeringen.
- Hanteringen av registerförda data över arbetstagares radonexponering. Hur ser lagstödet ut för att inhämta uppgifterna från tidigare arbetsgivare enligt den nya dataskyddslagen? Finns lagstöd om arbetstagares informationsplikt till ny arbetsgivare om hans tidigare arbetsgivare och om den årliga radonexponeringen? Hur ska en ny arbetsgivare resonera om hen inte får tag i uppgifter om tidigare exponering?

Individuella och personliga mätningar kan bli krävande, vi förslår att arbetsgivare ska kunna bedöma grupper på arbetstagare som utför samma arbetsuppgifter på samma arbetsplats då underlag inhämtats bedömts som representativt för hela gruppen.

13 kapitel 2 §

Förtydliga dosgränser kopplat till radonexponeringar, vilka är skillnaderna och eller likheterna mellan dessa.

Övrigt

Föreskrifternas generella upplägg med tillhörande vägledning bedöms som överskådliga och delvis lätta att tolka.

Stockholm 2017-08-31

SveMin och Industriarbetsgivarna

Per Ahl
VD SveMin

